

Genom skogarna har Aslak Partapuoli lett många delegationer upp till samelägret: byggnadsnämnd, hälsovårdsnämnd, präster. Här går han på stigen följd av Björn Danielsson och Arne Wahlström från Stockholms stad.

I LÄGRET UTANFÖR STOCKHOLM ÄR DET NÄSTAN SOM HEMMA I LAPPLAND

I skogarna utanför Stockholm har samerna ett läger. Det finns ungefär tvåhundra samer i Stockholm. De bor i Bagarmossen, Kärrtorp, på Bondegatan på Söder. En gång var de renskötare och vandrade på fjället. Nu arbetar de i posten eller på järnvägen.

Så har det gått med samerna i Sverige.

På söndagarna tar de 709:ans buss och far ut till Lissma-dalen. Där ovanför i skogen ligger lägret vid sjön Trehörningen. Här finns kåtor och vishusbodar, här håller man på och bygger en lapp-kyrka.

Byn heter Same-siita, samebyn. Så heter också samernas förening i Stockholm.

I en kåta bor Emelia Johansson från Jokkmokk. Det var länge sedan hon flyttade till Stockholm. Hon har en liten våning på Söder men på somrarna bor hon i kåtan i skogen ovanför Lissma-dalen.

Här har hon en säng, en järnspis mitt på jordgolvet, en liten byrå med handkanna och andra saker som man behöver. Det luktar gott inne i Emelias kåta, en blandning av rök, näver, kåda, jord.

Emelia är inte här. Hon är sjuttio-åtta år, säger Aslak Partapuoli. Hon har flyttat in till stan för i år. Hon kommer ut ibland och kokar kaffe och ser till täppan som hon har i en skrevla.

Nu är det bara Aslak som bor i lägret. Han håller på med lappkyrkan. Grunden är redan sprängd, golvet skall gjutas och sedan skall man börja lägga stockarna. Byggnadsnämnden i Huddinge har varit här, biskop Ljungberg har varit här och inspekterat och Lewi Pethrus skall komma hit endera dagen. Pastor

Pethrus kommer nog i helikopter eftersom han är gammal och det är svårt att ta sig hit genom skogen. Lewi Pethrus har lovat skänka pengar till lapp-kyrkan.

När de träffades första gången hade Lewi Pethrus frågat om Aslak Partapuoli var frälst.

— Jag är mellankyrklig, säger Aslak. Vi skall ha gudstjänster av alla slag här ute i skogen.

När biskop Ljungberg var här ute hade man hållit gudstjänst och döpt några barn i sjön. Biskopen hade välsignat kyrkbygget och lovat skänka pengar.

Vi står ute på kyrkudden. Trehörningen ligger blank och träden speglar sig i vattnet. Det är som i Norrland, säger Aslak. I alla fall nästan. Bara några hundra meter bort börjar en hjortronmyr. Här finns små knottiga björkar precis som på fjället.

— Det är bara en halvtimme från Stockholm, men här känner vi oss som hemma i Lappland, säger Aslak.

— Fjällbygdens människor kommer hit och kokar kaffe på söndagarna och pratar om fjällen.

Många samer med anpassningssvårigheter i Stockholm skickas hit till lägret av socialvården för att hämta krafter. De hjälper till med att bygga kåtor och vishusbodar. När lägret är färdigt blir det som en hel by kring sjön, med kåtorna grupperade kring kyrkan.

Samerna har omkring en kvadratkilometer runt sjön. Man har haft renar här som trivdes bra och fick kalvar. Stockholms stad har upplåtit marken och så länge det finns samer kvar i Sverige kommer man att hålla till här.

Man har till och med lyckats få namnet Trehörningen ändrat

till Sitasjauri. Det betyder Byasjön. Sitasjauri kommer det att stå på nästa karta som kommer ut.

Det är ett reservat, ungefär som indian-reservaten i Amerika fast mindre.

Det är svårt att vara same i Stockholm. Och ändå måste alla samer lämna Norrland, säger Aslak. Det går inte med renskötelse längre, vi kan inte hänga upp vår tillvaro på renarna.

Samerna måste flytta till städerna, säger Aslak. De samer som bor kvar i fjällen lever på bidrag. Det är fel.

Man förstår att det finns en del motsättningar mellan Aslak och kämparna i Samernas Riksförbund som fortsätter att slåss mot svenskarna och Vattenfallsstyrelsen.

— Tomas Cramér i Riksförbundet var här en gång men vi sa till honom att han inte var önskvärd i lägret. Han driver fel politik.

En gång var Aslak renskötare i Jukkasjärvi. En dag 1950 förändrades hans liv.

— Jag höll i bakbenen på en ren. Så plötsligt kastade renen och jag slungades med våldsam fart mot ett träd och hela innandömet skakade sönder.

Aslak Partapuoli flyttade till Stockholm. Nu är han sjukpen-sionär och har en lägenhet i Kärrtorp.

Han bor nästan bara i lägret. På dagarna hjälper han byggmästare Eriksson med kyrkan. Allt material, järnbalkar, cement måste släpas upp flera kilometer genom skogen.

Ibland går Aslak ner till vägen för att möta någon delegation, Huddinge byggnadsnämnd, Hälsovårdsnämnden, tjänstemän från Idrottsförvaltningen, olika

kyrkliga dignitärer, kulturdelegater, socialvårdare.

Det är tomt i skogen så här på vardagarna. Vi hör skott långt borta. Det är tjuvskytta, säger Aslak. På söndagarna strövar det mycket folk här omkring. Många tror inte sina ögon när de kommer fram till sjön och plötsligt befinner sig mitt uppe i ett lapp-läger, med rök stigande ur kåtorna. När lappkyrkan är färdig kommer ögonen att trilla ur på folk. Ja, Lapp-kyrkan kommer att bli en verklig attraktion.

Vi talar om samernas situation i Sverige. Många samer som kommer till Stockholm skäms för sitt ursprung, säger Aslak. Många går under jorden. När same-barnen börjar i en Stockholms-skola ropar kamraterna lapp-ungar efter dem.

De första åren är värst. Samerna sitter i sina lägenheter i Bagarmossen och Skärholmen och har ett helvete. På söndagarna kommer de hit ut till lägret, fiskar, kokar kaffe, talar om fjällen.

Så efter en tid får de kontakter i Stockholm. De kommer mer och mer sällan till lägret.

De börjar anpassa sig. Många anpassar sig emellertid aldrig.

För dem kommer lägret i Lissma-dalen alltid att finnas.

I sjön Sitasjauri, före detta Trehörningen, har man planterat in fisk och samerna har av Stockholms stad tilldelats fiskerätten. Det är nästan alltid lugnt på sjön. Den är bara ungefär fyrahundra meter lång och det kan blåsa full orkan utan att vattnet mer än krusas.

Får man bara hit några renar, blir det som hemma i Lappland. Nästan.

Till vänster: Aslak framför en kåta.
Till höger: Aslak visar kyrkbygget för intendent Danielsson. Sjön Trehörningen skall på framtida kartor heta Sitasjauri, som betyder Byasjön.

